

BORTXAKETAREN KULTURA KLASIKOA

Nagore Irazustabarrena
Uranga

@irazustabarrena

Grezia. K.a VII. mendea. Himno home-rikoak izeneko poema sortako alerik zaharrena sortu zuten, Demeter jainko-saren berri jasotzen zuena.

Demeter, Kronos eta Rearen alaba, Gea amalurraren oinordekoa zen. Zeus anaiak bortxatu zuen eta, ondorioz, Persefone alaba jaio zen. Persefone ere Hades osabak, azpimunduko jainkoak, bahitu eta bortxatuko zuen.

Alaba azpimunduan gatibu zegoela, Demeter amak Lurra ibili zuen Persefoneren bila. Bitartean, Demeterren beste anaia bat, Poseidon, arrebaren atzetik ibili zen hura bortxatu nahian. Azke-nean, Demeterrek behor itxura hartu zuela ikusirik, Poseidon zaldi bihurtu zen eta bere helburua lortu zuen.

Zeusek erabaki bat hartu zuen orduan: Persefonek, handik aurrera, sei hilabete emango zituen azpimunduan haren osaba eta bortxatzailearekin, eta urteko beste sei hilabete Olinpoan egongo zen, amarekin. Demeterren pozak argia eta bizitza ekartzen zituen Lurrera sei hilabete horietan, udaberrian eta udan. Persefone bahitzailearen azpimundura itzultzen zenean, ordea, tristura, udazkena eta, gero, negua nagusitzen ziren. Eta, horrela, intzestu eta bortxaketa zurrunbiloa medio, azaldu zuen greziar mitologiak urtaroen joan-etorria, bizitzaren urteroko zikloa.

Luca Giordanoren 'Persefoneren bahiketa'. Persefone Hades azpimunduko jainkoak bahitu eta bortxatu zuen eta hori ez da, inolaz ere, mitologia klasikoko bortxaketa kasu bakarra.

Baina hori adibide bat besterik ez da. Teseok Troiako Helena bortxatu zuen. Kastor eta Poluxek Leuziporen alabak, Febe eta Hilaira, bahitu eta bortxatu zituzten eta gero haiekin ezkondu ziren, Sexto Tarkinio printzeak Lukrezia bortxatu zuen. Filomela, aldiz, bere koinatu Tereok bortxatu zuen. Poseidonek ez zuen soilik arreba eraso, Medusa ere bai. Baina arlo horretan ere Zeus izan zen nagusi; Demeterrez gain, Antiope, Ganimes, Europa, Leda... bortxatu zituzten Olinpoko jainkoen erregeak. Eta

ezin ahaztu, kondairaren arabera, Erromako fundatzaileek Sabinak masan bortxatu zituztela.

Gilbert Higuete (1906-1978) historialari klasizistak esan zuen moduan, "gure mundua Grezia eta Erromaren jarraipena da. Gure jarduera intelektual eta espiritual gehienetan erromatarren bilobak eta greziarren birbilobak gara. Beste eragin batzuek ere lagundu digute garena izaten, baina greko-erromatar bultzada izan zen aberatsena eta indartsuena". ■

EL GRÁFICO

Munduko Kopatik hamar kaletara

1978ko Munduko Futbol Kopa Argentinak etxean irabazi zuen, Buenos Airesko River Plate estadioan. Handik hamar kaletara zegoen ESMA (Escuela Superior de Mecánica de la Armada) eta bertatik selekzioak sartu zituen hiru golen burrunba entzun zen. 1976tik 1983ra 5.000 pertsonatik gora torturatu eta desagerrarazi zituzten eraikin horretan.

Garaipenaren 40. urteurrenean, ESMAtik bizirik irtendako batzuk publikoki gogora ekarri dute egun hartan bizitakoa. Ricardo Coquet ESMAn bahituta izan zuten 1977ko martxotik 1978ko abendura eta, haren hitzetan, "golak oihuz ospatu nituen, kontraesana izan arren", beldur baitziren garaipenak diktadura indartu eta luzatuko zuela. ■